

A bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről

OBmB

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága

Budapest, 2006

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM

Országos Bűnmegelőzési Bizottság Titkársága

Budapest, 2006. 01. 23.

Felelős kiadó: Dr. Gönczöl Katalin, az OBmB vezető elnököt

Minden jog fenntartva

Nyomdai munkák:

FRESH ART DESIGH KFT

1204 Budapest, Ady Endre utca 105./b
Telefon/Fax : (1) 285-9055

A korszerű büntetőpolitika egyik fontos feladata a bűnözés okozta káros hatások csökkentése és a bűncselekmények áldozatainak társadalmi, erkölcsi és anyagi sérelmeinek enyhítése. A büntetőhatalmat gyakorló állam a jövőben nagyobb figyelmet kíván fordítani az áldozati jogok érvényesíthetőségére. Ezzel az Európai Unió irányelvének tesz eleget *a bűncselekmények áldozatainak segítségéről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény*.

Az áldozat fogalma

Az új törvény nem csak a bűncselekmények sértettjeit, hanem mindazon személyeket áldozatnak tekinti, akik bizonyíthatóan a bűncselekmény közvetlen következtében szenvedtek sérelmet. Sérelemnek tekintendő a testi vagy lelki sérülés (súlyos félelem, szorongás), az érzelmi megrázkódtatás (trauma, pszichés zavar) továbbá az a vagyoni kár, amely a bűncselekménnyel ok-okozati összefüggésben áll.

A jelenlegi bűnelkövetési adatok szerint Magyarországon évente közel 220 ezer személy válik bűncselekmény sértettjévé. A tágabban értelmezett áldozatok száma azonban évente 400 ezerre tehető. Közülük kerülnek ki azok, akik az állami áldozatsegítés szolgáltatásait igénybe vehetik. A támogatások egyik része alanyi jogon, míg egy másik része csak rászorultság esetén jár.

Az igénybe vehető szolgáltatások

A törvény rendelkezése értelmében a Magyar Köztársaság területén bűncselekmény áldozatává vált személyeknek ingyenes, gyors és szakszerű *tájékoztatást* kell kapniuk a felmerült nehézségeik megoldása érdekében. A területi áldozatsegítő szolgálat minden hozzáforduló ügyfelet tájékoztat. Az áldozatsegítő szolgálat nem csak a hozzá fordulókat tájékoztatja, hanem azokat is, akiknek áldozattá válásáról más úton tudomást szerez.

A felvilágosításnak ki kell terjednie

- az áldozat büntetőeljárásbeli jogaira és kötelezettségeire,
- az áldozatsegítés keretében igénybe vehető szolgáltatásokra,
- e szolgáltatások igénybevételének feltételeire,
- az áldozatsegítő támogatások igénylésének módjára ,
- az áldozatsegítésben közreműködő egyéb szervezetek elérhetőségére.

Az áldozat az általános tájékoztatáson túl igényt tarthat a szolgálat segítségére *érdekeinek érvényesítése* céljából is. Személyre szabott felvilágosítást kell kapnia alapvető jogairól, továbbá az őt megillető egészségügyi, biztosítási és szociális ellátásokról. Szükség esetén közreműködik abban, hogy ezekhez az ellátásokhoz mielőbb hozzáférjen.

Ha az áldozat ügyének további intézése *szakjogászai közreműködést* kíván, akkor az áldozatsegítő szolgálat köteles őt a jogi segítségnyújtó szolgálathoz irányítani.

A bűncselekmény áldozatának szüksége lehet *azonnali pénzügyi segélyre* ahhoz, hogy a legalapvetőbb szükségleteit fedezni tudja (szállás, ruhanemű, utazás, élelmiszer, gyógyszer, stb.). Erről a területi áldozatsegítő szolgálat hoz méltányossági döntést, amely nem szociális rászorultságon, hanem a bűncselekmény következtében kialakult helyzet mérlegelésén alapul. Ennek figyelembevételével a 2006-ban kifizethető azonnali pénzügyi segély összege legfeljebb 62.500 Ft lehet. (Ez az a többi számítás alapjául is szolgáló ún. *alapösszeg*, amely évente változik).

Az állami kárenyhítés

A szándékos, személy elleni erőszakos bűncselekmények áldozatait állami kárenyhítés is megilleti. A kárenyhítés nem fájdalomdíj és nem automatikusan jár. Az egyösszegű vagy járadék formájában nyújtható anyagi támogatás a társadalom szolidaritását hivatott kifejezni. Ha a bűncselekménnyel okozott kár, később valamilyen forrásból megtérül, akkor az állami kárenyhítés visszafizetendő.

Kárenyhítésre a bűncselekmény azon közvetlen fizikai sértettjei jogosultak, akiknek testi épsége, egészsége a bűncselekmény következtében súlyosan károsodott, továbbá ezek hozzátartozói, eltartottjai. A kárenyhítés a rászoruló áldozatnak adható. Rászorulónak tekintendő az áldozat, akinek családjában az egy főre jutó jövedelem nem haladja meg az alapösszeg kétszeresét, 2006-ban a 125. 000 Ft-ot, illetve az is aki a törvényben felsorolt szociális ellátások valamelyikében részesül.

A törvény hosszú távon előírja azt a differenciált számítási módot, amellyel a kárenyhítés összegét kalkulálni kell. A havi járadék maximális összege az alapösszeg, azaz 2006-ban 62.500 Ft lehet. (A járadék 6 hónapot meghaladó keresőképtelenség esetén, legfeljebb három évig adható és folyósítása megszűnik, ha az áldozat időközben más forrásból jogosulttá válik rendszeres pénzbeli ellátásra.) *Az egyösszegű kárenyhítés mértéke a tényleges kárral arányos, de legfeljebb az alapösszeg tizenötszöröse, azaz 2006-ban maximum 937.500 Ft lehet.* (Egyösszegű kárenyhítés esetén is visszafizetendő az időközben más forrásból – például a biztosításból, az elkövetőtől – megtérülő kár.)

Az áldozatsegítő támogatások igénybevétele az önkéntességen és a hatósággal való együttműködésen alapul. A támogatás iránti *kérelmet* írásban, az erre a célra rendszeresített nyomtatvány kitöltésével kell benyújtani. A kérelemhez csatolni lehet az ügyben eljáró nyomozó hatóság, ügyészség vagy bíróság által kiállított, a büntetőeljárás adatairól szóló igazolást. Ezt az igazolást szükség esetén az áldozatsegítő szolgálat szerzi be. A kérelemhez szükség esetén a szociális rászorultságot igazoló dokumentumokat is mellékelni kell.

Azonnali pénzügyi segélyért a bűncselekményt követő 3 munkanapon belül lehet folyamodni. A területi szolgálat ellenőrzi a kérelemben és a dokumentumokban szereplő adatok valódiságát és haladéktalanul dönt. Egyidejűleg tájékoztatja az azonnali segély igénybevevőjét az esetleges későbbi visszafizetés i kötelezettségéről.

Érdekérvényesítés elősegítése és szakjogászi segítségnyújtás iránti kérelmet a bűncselekmény elkövetése utáni 6 hónapon belül lehet benyújtani.

Állami kárenyhítésért a bűncselekmény elkövetése utáni három hónapon belül lehet folyamodni. (A törvényben felsorolt kivételes esetekben ez az idő hosszabb is lehet.) A kérelem elbírálása két szakaszból áll. A területi szolgálat a szükséges iratok, adatok, dokumentumok összeállításában a *támogatási eljárásban* működik közre. Az állami kárenyhítésre vonatkozó *érdemi döntéseket* egyetlen szervezet, a Fővárosi Igazságügyi Hivatal Áldozatsegítő Szolgálatára hozza meg. (A területi szolgálatoktól beérkező vagy közvetlenül ide benyújtott dokumentáció teljességéről és befogadásáról a fővárosi hatóság öt munkanapon belül dönt, és haladéktalanul tájékoztatja az ügyfelet az érdemi határozathozatal várható időpontjáról.)

A törvényben meghatározott közigazgatási hatósági eljárások *illeték- és díjmentesek*, annak érdekében, hogy az áldozatok ezeket a szolgáltatásokat jövedelmi helyzetüktől függetlenül, minél szélesebb körben vehessék igénybe.

Az áldozatsegítő szervezetek és együttműködő partnereik

A törvény 2006. január 1-ei hatályba lépésével egyidejűleg kezdi meg működését az igazságügy-miniszter felügyelete alatt álló *Igazságügyi Hivatal*. A Hivatal négy szakmai terület ellátásáért felel: a pártfogó felügyelői, a jogi segítségnyújtói, az áldozatsegítési és a kárpótlási feladatokért.

A területi áldozatsegítő szolgálatok (a társszervekhez hasonlóan) a megyeszékhelyeken szerveződnek. A hatósági munkán túl elsőrendű feladatuk kapcsolatot tartani a térség minden olyan állami, önkormányzati és civil szervezetével, amely tudomással bírhat bűncselekmények áldozatairól, vagy közreműködhet az áldozatok segítésében.

Az együttműködés szempontjából legfontosabb partnerek:

- a rendőrség áldozatvédelmi hálózata,
- a nyomozó hatóság,
- az ügyészség,
- a bíróság,
- a bevándorlási és állampolgársági hivatal,
- a konzuli szolgálat,
- a helyi és a kisebbségi önkormányzatok,
- az egészségügyi intézmények,
- a gyermek- és ifjúságvédelmi intézmények,
- a családsegítő és a szociális szolgáltatók,

- a közoktatási intézmények,
- a polgárőrség
- az egyházak,
- a civil szervezetek.

Az áldozatsegítő szolgálatok feladata az is, hogy az együttműködés keretében figyelemmel kísérjék az *áldozati jogok érvényesülését*. Erről tájékoztatást kérnek az említett intézményektől.

Az új törvény jelentősége

Az áldozatsegítés az 1990-es évek vége óta jelen van Magyarországon. Az ezzel foglalkozó szervezetek létezéséről és szolgáltatásairól azonban eddig nagyon kevesen szereztek tudomást. Az Európai Unió tagjaként Magyarország is köteles minden jogosult számára ismertté és hozzáférhetővé tenni az áldozatsegítő állami támogatásokat. Az új törvény és a végrehajtására kialakított új szervezet összhangban áll az európai jogrenddel, egyszersmind kifejezi azt, hogy a magyar állam szolidáris mindazokkal, akiket az erőfeszítései ellenére sem tudott megvédeni a bűncselekménytől.

A várható eredmény

A jól működő áldozatsegítés sem tudja meg nem történné tenni az elszenvedett traumát és/vagy anyagi kárt, de támaszt és segítséget nyújt a bűncselekmény okozta váratlan helyzetben. A bűnelkövetési adatok és az áldozatsegítés korábbi tapasztalatainak ismeretében valószínűsíthető, hogy – megfelelő tájékoztatás esetén – jelentős mértékben nőni fog a szolgáltatásokat igénybe vevők száma. Becslések szerint évente több tízezer esetben lesz szükség a szolgálatok tevőleges támogatására, segítségére. Bizonyosra vehető, hogy ennél jóval nagyobb számban lesznek azok, akik elsősorban felvilágosítást igényelnek.

Az áldozatsegítésről szóló tájékoztatás elsőrendűen az Igazságügyi Hivatal és az Áldozatsegítő Szolgálat feladata. Erőfeszítéseik azonban e tekintetben sem lehetnek sikeresek az együttműködő partnerek hozzájárulása nélkül. A szolgálatok elérhetőségéről, munkarendjéről és az igénybe vehető támogatásokról szóló írásos tájékoztatókat a partnereknek is terjeszteniük kell.

A területi tájékoztató anyagok elkészültéig a törvény szövege, a végrehajtásról szóló miniszteri rendelet és a kapcsolódó információk a www.im.hu, a www.aldozatsegites.hu és a www.bunmegelozes.hu honlapokon érhetőek el.

www.aldozatsegites.hu

www.bunmegelozes.hu